

ד כאן ההצהרה בשבועה של אותו קבלן קולות. אך מבעד לסיפור האישי מסתמנת השיטה: כי כמי הקבלן המסויים הזה, ישנם קבלנים רבים אחרים. ישנה גם הגישה הישירה אל הבוחר עצמו, או אל קבליה המימנה. כמה מופלגות מצאו דרך אלגנטית להערים על החוק. הן אינן משלמות לקבליה המימנה כסף לקניית קולות. הן הופכות אתם ל"עסקנים בשכר" ליום הבחירות. המפלגה משלמת לראש משפחה, או לראש שבט, כסף בגלוי, ורושמת אותו כשכר חוקי על עבודתו ביום הבחירות. אם קבלן המימנה מחלק את הכסף לקרוביו, זה עניין שלו.

מה שנעשה בתל-אביב בעקפין ובעיירות הפיתוח בסודיות יחסית, מקבל אופי של מדיניות גלויה ביישובים הערביים. בכפר הערבי כסף משכנע, כסף מהדה נמוק פוליטי ממדרגה ראשונה, כסף מצביע. לרוב המפלגות אין אפשרות לשכנע את הציבור הערבי במסע פוליטי, או אף בהבטחות פוליטיות שאינן ניתנות לקיום. המערך אינו יכול לבוא ולטעון שהוא לוחם במימשל הצבאי, אותו בנה וחזק במשך שנים. אותו הדין לגבי רפ"י, שאנשיה נמנו על יומיה המימשל הצבאי והפקעת האדמות הערביות בראש ובראשונה. הופעתם של הדתנים בכפר הערבי, בעד חוק השבת ובשאלה מי הוא יהודי — תישמע כבדיחה. לגח"ל אין סיכויים רבים יותר להשפיע בתוכניותיה הפוליטיות על דעתם של ערביי ישראל.

אחות
מעבר
לגבול

אך המפלגות אינן מוכנות לחזק על רכבות קולות בכפרי הגליל ובמשולש. לרבות מהן נשאר נימוק אחד: הכסף. הן מוצאות סיוע ניסף בתנאים הקיימים: החמולות הן עובדה פוליטית חשובה, הקובעת את מבנה הכפר הערבי. אין צורך להתקשר עם כל בוחר ובוחר בנפרד. מספיק אם הכסף ישלם לראש החמולה.

הציבור הערבי מנותק למעשה מהציבור העברי ומהעיתונות העברית. מה שמתרחש בכפרים הערביים מגיע רק במקרים בודדים לידעת הציבור. כך יכולות מפלגות לפעול בחופשיות, בלי כל חשש שמעשי השחיתות הגלויים יביאו לתגובות חריפות בציבור. הטיור הממושך ורשת המודיעים הקבועה שבנה המימשל הצבאי ביישובים הערביים חיוקו את הסברה, שהבחירות אינן חשאיות. עסקנים משכנעים את הבוחרים, שמיד אחרי ההצבעה ידעו בפרטי פרטים מי הצביע עבור מה.

על הקרקע הזאת גדלו שיטות שונות של רכישת קולות. כך היה בכל הבחירות הקודמות, מהכנסת הראשונה ועד לכנסת החמישית. שום דבר לא השתנה גם בבחירות הנכבדות לכנסת השישית. מעידות על כך תוצאות החקירה שערך צוות העולם הזה במרבית היישובים הערביים בארץ. זהו לקט אופייני מתוך תוצאות החקירה:

כפר קאסם. הכפר מחולק לשש חמולות. מכל חמולה גייס המערך נציג אחד כפועל בשכר במערכת הבחירות, לרוב תוך הבטחת משלם ממשלתי או מוניציפאלי אחר. הבחירות לרשות כל אחד מהפעילים הועמד סכום של כסף. תפקידו הפוליטי הראשון של הפעיל היה להתקשר עם ראש החמולה לה הא שיר.

המתחרה העיקרי של המערך בכפר הוא גח"ל. על חוסר האירגון וההשפעה הישירה הוא מנסה להתגבר בהבטחות גדולות ומצלצלות יותר מאשר המערך.

לרפ"י אין בכפר סיכויים גדולים. עד לפני זמן קצר שימש כמרכז בכפר התושב המקומי איסמעיל טאהה. אך הכספים המיועדים לפעולתו לא הגיעו לידיו. למרות ההבטחות הרבות שקיבל האיש ממרכז הרשימה. לפני שבוע פרש טאהה מרפ"י, עבר למערך.

כפר מיריה. במיסחר הבחירות הוכנס פה גורם חדש: ספורט. לפני ארבעה חודשים הופיעו בסירה עסקני מכבי, כדי לארגן מועדון ספורט של האגודה. באסיפת-היסוד הצהירו העסקנים מתל-אביב שלמועדון הספורט לא יהיה אופי פוליטי, אלא חברתי בלבד.

על סמן ההבטחה הזאת התגייסו למועדון כארבעים צעירים אוהדי כדורגל. לפני שבועיים הופיעו אותם העסקנים שוב, הפעם בתור עסקני גח"ל. הם קראו לאסיפה של כל חברי מכבי במקום, והבטיחו פיתוח רחב של חיי הספורט בכפר. במשך ארבע השנים הקרובות מוכנה מכבי להשיק למטרה זו בסירה 25 אלף לירות — בתנאי שבסירה יצביעו לפחות מאה איש בעד המפלגה הנכונה.

כפר מייבה. המערך פועל בעיקר בשיטת ההבטחות האישיות לבוחרים. פרשה אופיינית היא הפרשה של עטה שייך יוסף, ראש אחת מהמשפחות בכפר.

במשך שנים ניסתה המשפחה לקבל רשיון כניסה לאחת מאחיותיו של עטה, הגרה מעבר לגבול בירדן. בעלה נפטר לפני כמה שנים והאשה נשארה בירדן ללא אמצעי קיום. עכשיו הובטח לעטה שאחיותו תקבל את הרשיון מיד אחרי הבחירות, בתנאי שכל המשפחה תצביע בעד הרשימה הערבית של מפא"י.

שטח השפעה אחר של המערך הם נהגי המוניות מקואופרטיב המוניות בטייבה, ומשפחותיהם. לאחרונה הורבתה המשרה לרשום דו"חות לנהגים אלה. עתה רוחת בניהם האמונה, כי הדו"חות יבוטלו — בתנאי שהמערך יקבל את קולותיהם.

נגד אמצעי-ההשפעה של המערך לוחמת בכל כוחה המפלגה הדתית הלאומית, שיצאה הפעם ברשימה משלה גם בבחירות למועצה המקומית. מחיר כל קול ביום הבחירות בטייבה גיע, לפי חשבון העסקנים המקומיים, ל-37.50 ל"י.

שפרעם. רפ"י והמערך מתחרות ברכישת הקולות בכל השיטות. רפ"י דוגלת בנישה אינדיבידואלית. המערך התקשר עם ראשי המשפחות.

שיטה אחרת בה דוגל המערך: לתושבי הכפר הובטחה פתיחת בית-ספר נוסף, אם לרשימות המערך יצביעו לפחות 70% מבין בעלי וכותב-החתימה בכפר. לפי דעתם של אנשי הכפר אין שום סיכוי שבית-הספר החדש יפתח: האחוזה הדרוש הוא גבוה מדי.

שיטה נוספת, גם היא מהשטח החינוכי: לשלושה מורים, שרשיונם ללמד בכפר נשלל על-ידי המימשל הצבאי, הובטח להחזיר את רשיונם אם הם ומשפחותיהם יתנו את קולותיהם למערך.

סכנין. אחת מעיסקות המערך קשורה בכביש צדדי, בתוך הכפר. לאורך הכביש הזה עומדים כעשרים בתים, אך עד כה לא היתה אפשרות לעבור בו במכונית. וקשה גם לנסוע בו בעגלה פשוטה. כחודש לפני הבחירות הגיעו לכפר אנשי מע"ץ, ועברו מבית לבית לאורך הכביש הצדדי הזה. לדיירים היה ברור: הכביש ייסלל, אם הם יצביעו בעד ה"חוכמה" — הממשלה.

דיר אל אכאד. השיטה המקובלת ביותר היא קניית עסקנים. המערך עובד בראש ובראשונה עם אנשים קבועים, המוכרים בכפר כאנשי המימשל הצבאי. כל אחד מהם קיבל מראש משכורת מלאה לשלושה חודשים.

רפ"י הצליחה לרכוש שלושה עסקנים מבין אותם האנשים. לפני כשבוע הפסיקו העסקנים האלה לפעול בשביל רשימת בן-גוריון.

הדתיים, נוסף לפעולות שוטפות, פועלים בכפר גם בהבטחות למישרות שונות. המישרות שהובטחו שולרות במשרד האריות, משרד העד ומשרד הפנים.

כפר רמזה. זהו המקום היחיד בין הכפרים הערביים, בו הכריזו התושבים בעת החקירה: "אצלנו אנשים קוראים הרבה עיתונים. רבים קוראים את העולם הזה. אנחנו יודעים בדיוק מה מתרחש. אם משהו לוקח כסף, או אם יש רק בשביל לנצל את המשחיתים. כסף אפשר לקחת, אבל נצביע לפי המצפין ולא לפי גובה הכסום."

וזהי כבר התקדמות ניכרת. אולי בכחירות הבאות ימסרו את המשחיתים למשטרה — ובבחירות שאחריהן ימסרו המשחיתים להצבע את השיטה. אבל זה אינו בטוח — אם בעליה-השררה ימשיכו להיות גם מציעי השוחד.

אמרו לי לא בא בחשבון. אמרתי להם מע"ל-סלאמה. עמדתי לצאת. בא עסקן אחד שהוא עירוני, ואמר לי: "למה אתה לא גליצאי? האנשים האלה קדושים, ולא רוצים לשמוע על קניית ומכירת קולות. תגיד להם פשוט מאוד: יש לי הרבה ילדים בבית, ויש לי חובות, או שאני רוצה לרכוש שוכן יותר גדול, ואני מבקש את עזרת המפלגה שתעזור לי בתמיכה כספית ואני את קשרי עם החברים אוכל לנצל על מנת שיצביעו בעד נציגים הנאמנים החלוצים והדואגים כל ימות השנה לפועלים."

אמרתי לו: "תראה, המטרה שלי היא לקבל כסף. לעשות כסף. ארבע שנים כל המפלגות מתעשרות על-ידי מבניות ציוניות ומגביות ממשלתיות וכל מיני תמיכות מהמפעלים ההסתדרותיים. זה כשר, ואני, שבא לבקש חלק אולי האלפית מכל העוגה שלהם, שגם לי יהיה חלק — אז הם נעלבים?"

אז הוא אמר לי: "אתה פיקח, ואני חשבתי אותך לאיש אשר יודע איך לגלגל שיחה. תגיד להם כמו שאמרתי לך, והכל יהיה בסדר."

השיחה היתה בפרוודור של הסניף. חזרתי לאולם איה שישבו המכובדים מהקמולין וחיכיתי אליהם. טחת להם על הגב ואמרתי להם: "נפגעתם? אני רק התלוצצתי. פשוט מאוד, אמרתם לי הכסף בעד מה, או ניסיתי להעליב אתכם בעד השאלה ששאלתם. מכיון שאני יש לי שמונה ילדים בבית, אמא ואבא זקנים, מצב כלכלי חמור, והרבה בעיות שאני לא רוצה לספר לכם. אתם לא לישה סוציאלי. פשוט מאוד התביישתי להגיד לכם שאני מבקש את עזרתכם על מנת לשקם את משפחתי בצורת כסף. אילו מצבי הכלכלי היה שפיר, היה לי מצב טוב ולא היו לי חובות, תאמינו לי שכבוד לי הוא לעזור לכם. אז ענו לי: "מה יש? אנחנו יודעים מה זה בעיות, מה זה ילדים, אל תתבייש. איוה סכום אתה רוצה? אם בכלל יש באפשרותנו, נעזור לך."

אמרתי להם 5000 לירות. הסתכלו זה בזה. אז אני הוספתי להם: "זה סכום חד-פעמי, ואני מקשה שמצבי ישתפר ואז בטוח אני שלמערכה הבאה אעבוד בהתנדבות ואולי אוכל לתרום מכיסו". חיכו ביניהם, אמרו: לי "חברתנו אתה, לב טוב יש לך, אבל העזרה שאתה תושיט לנו שחה יותר מכסף. נוכל לעזור לך ב-3000 לירות על מנת לעזור למשפחתך."

הייתי צריך להתחזק אתם, על מנת להראות להם שאני מוכר להם סחורה יקרה. אמרתי להם באמת זה לא מספיק. אז התערב האיש המקומי, שדיבר איתי בפרוודור, ואמר לי: "זאת היא עזרה שלפני הבחירות. תדע לך שאחרי הבחירות החברים שלנו יישבו בממשלה, יהיו בידניו מוסדות, נוכל לעזור לך שתסתדר."

אז גמרנו ב-3500 לירות. מאחר ולא היה להם משקה חריף על מנת לשחות לחיים לתחנו ידיים וחובקו אותי כאילו שהינני ידידים מזמן, ורק היום נפגשנו.

עכשיו הדתיים. עניים, ברוך השם, לא אלמן ישראל. ועני הוא עני כל ימות השנה וכל השנים. אבל הדתיים מזכירים בו בדרך כלל בשנת בחירות. אמנם ישנה קמחא דפסחא, אשר מאורגנת על-ידי המועצה הדתית המקומית עבור נזקקים. אבל העני שמח בחנו רק בשנת בחירות.

אם בשנים האחרות קיבל חבילת מצה אחת, קילו סוכר אחד, בקבוק שמן אחד — ובמקרה הכי גרוע, זאת אימרת שבמשפחה האבא עיוור והאמא חולה, או עושים לו פרוטקציה ונותנים לו כפול. לא חשוב אם יש לו ילד או עשרה ילדים. הנימוק שלהם הוא לכל אחד נתנו אחת, ולו נתנו כפול.

אם הממונה הוא מארוקאי הוא לא ידאג לחבילת מצה לפולניה, ואם הוא רומני הוא לא יסבור לו את חבילת תוניסאי. למרות שהם אומרים כולנו דתיים וכולנו מאמינים באל אחד. אבל בתמיכה ובעזרה — כל עדה ומנהיגה. אם, למשל, נשארו רק שלוש חבילות מצות, או בטוח שאותו תוניסאי או אותו עיראקי יתן אותה לעדה שלו, לא יחלק אותן אחת לכל עדה. כי החשבון פשוט: בבית הכנסת שלו מתפללים יתן יוצאי ארצו, ולא יאצי ארץ אחרת.

פינקס
אדום
ויפה

בשנת בחירות לא צריך לחלק מצות. חולקו חבילות שי — תפילין או ציצית, והיו כמה קופסאות אפונה, כמה קילו אורז ואפילו — אבל לא כולום — נתנו חצי קילו בשר. זה עירי, אני לא יודע מה בערים אחרות.

והסיפור חוזר על עצמו: אותו גבאי תוניסאי היה חייב לתת לתוניסאים לפני מארוקאי או עיראקי, כי ביום הבחירות הוא ילך ישר לבית של התוניסאי על מנת לקחת אותו לקלפי. קשה לו הן מבחינת השפה והן מבחינת הגישה להיכנס לבית של מארוקאי או עיראקי. אותו עני מיסכן שקיבל את מתנת החג, קורא לו סיד אל רבי — אדון הרב. בהגיעו עם הטקסי אל פתח ביתו, קמים אותו עני ואשתו לקבל את פני סיד אל רבי, מנשקים לו את היד והוא באופן אוטומטי פותח את הדלת של הטקסי. נכנסים בפנים והוא מביא אותם אל הקלפי.

כסף הוא לא צריך לחלק מקופת המפלגה. את החשבון על קניית הקול כבר שילמה המועצה המקומית.

בבחירות להסתדרות המון חברי הסתדרות, ואני בתוכם, פיגרנו בתשלום מס. מי ששה, מי עשרה חודשים. אז המערך סידר את זה על-ידי כל מיני קומבינציות חשבוניות. במקום לשלם כל חודש 27-26 לירות, בעד כל הפיגור לא שילמתי יותר מ-30-33 לירות. עושים חודש אחד 1.70 לירה, חודש אחד 2.30 ל"י. בחשבון הם גאונים.

כמה חברים דתיים, שיש להם פינקס הפועל המזרחי אבל הם הולכים לקופת-חולים הכללית יחד עם החברים של ההסתדרות הכללית, ושגם הם היו בפיגור. התקנאו בחברי הפינקס האדום. כי הם הורחיקו איוה 200 לירות והם לא. מה עשתה ההסתדרות הכללית, ואפשר להגיד המערך? ביקשה אותם שיחליפו פינקס הסתדרות מכחול לאדום. מי לא יעשה את זה? על-ידי כך מתחלל לו החוב, יש לו פינקס חודש אדום יפה, עם כל החברה וכל השכנים. בדאי שהוא חייב תודה לאיש המערך שהציל אותו מהחוב. באופן אוטומטי הוא גם הצביע מערך.

ש פעילים מופקפקים בעיני המפלגה, בדרך כלל מפא"י או המערך. מי הם פעילים מופקפקים? אלה אנשים שכל ימות השנה היו חרותניקים או דתיים, וברגע האחרון היו זקוקים לאיזו עזרה או איוה שיקום. שיקום זה אומר אם עשר שנים הוא גר בדירה של 32 מטר מרובעים עם עשר נפשות, ועתה מקבל דירה קצת יותר אנושית.

ערב הבחירות בא פעיל דתי של המפלגה, ועל מנת שגם הוא ירכוש לו עוד התקדמות יעוד עמדה ועוד טובת-הנאה, עושה לו עוד פעילים מתחתי ומציג אותם בפני האחרים על האזור או על הגוש. אלה הם המופקפקים."

אחת פעיל "מופקק", שהובא למפלגה על-ידי הפעיל המרכזי, מבטיח כרוךך קולות. ואז קובעים, שהאות שאנשיו טילו לקלפי תהיה מקופלת לארבע, או לשתיים, או במשולש, או אפילו לא יורקו את הפתק האורזיגילי, אלא יקחו פתק לבן ולרשם עליו כעט את אות המפלגה. אותו פעיל "מופקק", משכנע את אשתו, אבא ואמא, דודה, דוד, חבר, והורדך אותם להצביע באותה שיטה. נציג המפלגה בקלפי שם לב לקיפולים. כך עלו שני אנשים בדרכה: הפעיל המרכזי קיבל טפחת שכר, בראבו, והפעיל החדש, שקודם היה חרותניק והיה ממורמר ולא היה מסור, הוכיח את כוחו למאמיניו החדשים.